

วิเคราะห์เรื่องการเขียนการสะกดการันต์

การสะกดการันต์ในภาษาไทยแบ่งออกได้เป็นส่วน ๆ ดังนี้

- (1) พยัญชนะต้น
- (2) สระ
- (3) วรรณยุกต์
- (4) ตัวสะกด และ
- (5) ตัวการันต์

5.1 วิเคราะห์ส่วนประกอบของตัวสะกดการันต์

5.1.1 พยัญชนะต้นเดี่ยว

พยัญชนะต้น คือ "พยัญชนะตัวแรกที่ประสมกับสระให้อ่านออกเสียงแปรไปต่าง ๆ บางทีมีตัวเดี่ยว บางทีก็มี 2 ตัว หรือ 3 ตัว ประสมกัน"¹

คำภาษาไทยชุดก่อนรวมทั้งคำภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหารมีเนื้อหาเรื่องพยัญชนะต้นเดี่ยวเหมือนกันหมด กล่าวคือ มีรูปพยัญชนะต้นเดี่ยวรวมทั้งสิ้น 44 รูป แต่ระบบการเขียนและการเรียบเรียงแตกต่างกันออกไป อาทิเช่น จินตคามณี เล่ม 1-2 เรียงพยัญชนะต้นทั้งหมดโดยวางให้หล่อมกันเป็น 3 บรรทัด อักษรนิติแบ่งพยัญชนะต้นออกเป็นวรรค เป็นต้น

นอกจากนี้ในคำภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหารท่านยังได้นำตัวอย่างคำที่ใช้พยัญชนะต้น ค, ข, ส มาจากคำโคลงโบราณ และจินตคามณี เล่ม 1 มาประกอบอีกด้วย

¹พระยาอุปทิศศิลปสาร, หลักภาษาไทย (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2515),

ตั้งข้อความที่ว่า

๑ คำโคลงบังคับ ศ ษ ส แต่โบราณก็มีมาดังนี้

๑ รังสฤษดิ์พระแสงตั้ง	ส
รังรักษแดง ษ	บอกแจ้ง
ศักกิสอ ศ	สมมต
ไตรเพทท้าวหากแกลง	ก่อก่อเป็นองค์ 2

และ

๑ แลคำบังคับ ศ ษ ส ในจินตคามก็มีมาแต่โบราณท่านแต่งไว้ก็ควรเป็นที่สังเกตคำโดยโบราณคดีสืบมาดังนี้

๑ บังคับสลอ	๑ สรรเพชท์ธรรมแลสง	๑ ประเสริญแก่นสาร
สบสุทรสคินีแลสังหาร		แลแพสยสัจยา
...		
๑ สมหัทธลาวนิมไว้		๑ บมิตลาศมิตลาคลา
เพื่อใหม่หาชนทั้งหลาย		๑ ผู้จะอ่านจะเขียนตาม 3

5.1.2 พยัญชนะทนควบ

เมื่อได้พิจารณาเปรียบเทียบเนื้อหาอักษรควบในตำราภาษาไทยชุดก่อน ๆ กับตำราภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหารแล้ว พบว่า คำว่าเหล่านั้นมีได้กล่าวถึงอักษรควบอย่างละเอียดเพราะมีได้มุ่งสอนพยัญชนะคั้นที่เป็นอักษรควบอย่างจริงจัง ดังที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒ พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร), มุลบทบรรพกิจ วรรณคดีนิกร อักษรประโยค สังโยคพิธาน ไวพจน์พิจารณา พิศาลการณ์ (พระนคร: ศิลปา-บรรณาการ, 2510), หน้า 233.

๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า 234-235.

2.4 ของบทที่ 2 แล้ว ส่วนคำภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหารมุ่งสอนอักษรควบโดยตรง⁴ และพยัญชนะต้นควบในคำราชาศัพท์มีดังนี้ กร กล กว, จร จล จว, ตร ทล ทว, ปร ปล ปว, คร คล คว, ทร ทล ทว และ พร พล พว ส่วนลำดับชั้นการสอนนั้นก็สอนต่อจากพยัญชนะต้นเดี่ยวและอักษรนำ

5.1.3 อักษรนำ

คำภาษาไทยชุดก่อน ๆ ที่นำมาพิจารณานั้น มีเนื้อหาอักษรนำพอเป็นตัวอย่างเท่านั้น ทั้งนี้เพราะคำราชาเหล่านั้นส่วนใหญ่มิได้มุ่งสอนอักษรนำ ดังได้กล่าวรายละเอียดไว้ในบทที่ 3 แล้ว⁵ ส่วนคำภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหารมุ่งสอนอักษรนำโดยตรง เนื้อหาอักษรนำเป็นการแจกลูกอักษรนำโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนแรกเป็นการแจกลูกอักษรสูงนำอักษรต่ำ และตอนที่สองเป็นการยกตัวอย่างอักษรกลางนำอักษรต่ำ⁶

เมื่อได้เปรียบเทียบเนื้อหาสาระและแนวการสอนการใช้ตัวพยัญชนะต้นระหว่างคำภาษาไทยชุดก่อน ๆ กับคำภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหารแล้ว พบว่า คำภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหารมีเนื้อหาเรื่องพยัญชนะต้นทั้งที่เป็นพยัญชนะต้นเดี่ยว พยัญชนะต้นควบ และอักษรนำ ส่วนลำดับชั้นก่อนของเนื้อหานั้นก็เริ่มด้วยพยัญชนะต้นเดี่ยว อักษรนำ และอักษรควบ ตามลำดับ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า เนื้อหาเรื่องพยัญชนะต้นในคำภาษาไทยชุดนี้สมบูรณ์กว่าคำราชาชุดก่อน ๆ

5.1.4 สระ

เมื่อได้พิจารณาคำภาษาไทยชุดก่อน ๆ รวมทั้งคำภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร แล้วพบว่า เนื้อหาเรื่องสระไม่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่มีสระเดี่ยวจำนวน 20 รูปเท่ากัน ในจำนวนนี้รวม อ ออ ออ ออ อันเป็นสระในภาษาสันสกฤตด้วย และมักจะสอนเรื่องสระก่อน

⁴ หน้าที่ 38 ในบทที่ 2.

⁵ หน้าที่ 49 ในบทที่ 3.

⁶ หน้าที่ 52 ในบทที่ 3.

พยัญชนะต้น โดยเรียงรูปสระทั้งหมดไว้ด้วยกัน?

5.1.4.1 คำที่ใช้ไม่มลาย

คำราชาภาษาไทยยุคก่อน ๆ ที่นำมาพิจารณาจนกล่าวถึงคำที่ใช้ไม่มลายเพียง 2 เล่มเท่านั้น คือ จินตามณี เล่ม 1 กับอักษรนิติ จินตามณี เล่ม 1 ผู้แต่งได้รวบรวมคำที่ใช้ไม่มลาย 80 คำไว้ในคำประพันธ์ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ "ท้าวไทแลไพรพลา" จนจบลงตรง "แลไอศูรย์แหลหลาย" ส่วนอักษรนิติ ผู้แต่งได้รวบรวมคำที่ใช้ไม่มลายไว้พอสังเขปเท่านั้น เช่น ตัวอย่าง เปนไผ่ บัใจโย จะใจ และตะไคน้ำ เป็นต้น

คำราชาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร ท่านได้รวบรวมและเรียบเรียงคำที่ใช้ไม่มลายต่างกับตำรา 2 เล่มข้างต้น ดังนี้

(1) ท่านได้ให้หลักสังเกตคำที่ใช้ไม่มลายไว้ว่า "๑ อนึ่งพึงสังเกต คำไม่มลายเป็น 2 อย่าง คำไม่มลายที่มีตัว ยอ สกค ควย คำนั้นมาแต่ภาษามคธอย่าง 1 คำมีแต่ไม่มลายล้วนควยเป็นคำไทยอย่าง 1..."⁸

(2) คำที่ใช้ไม่มลายที่มีตัว ย ท่านได้รวบรวมตัวอย่างขึ้นเอง ส่วนคำที่ใช้ไม่มลายที่ไม่มีตัว ย ท่านได้บอกไว้ว่านำตัวอย่างมาจากจินตามณี เล่ม 1 แต่ได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขคำบางคำเสียบ้าง แสดงให้เห็นว่า ท่านได้นำเนื้อหาที่มีอยู่แล้วมาคิดแปลงและปรับปรุงขึ้นใช้ แทนที่จะคิดเรียบเรียงขึ้นใหม่ นับว่าเป็นการทุ่มเวลาไปในตัวควย

ทางด้านกรรการเรียบเรียงนั้น ท่านได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องคำที่ใช้ไม่มลาย ทั้งด้านหลักเกณฑ์และตัวอย่างคำศัพท์ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

5.1.4.2 คำที่ใช้ไม่ไค้

ในคำราชาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร นอกจากจะกล่าวถึงรูปสระไว้ในตอนต้นแล้ว ท่านยังได้รวบรวมตัวอย่างคำศัพท์ที่ใช้ไม่ไค้ไว้อีกส่วนหนึ่ง เพื่อให้ผู้เรียน

⁷ ข้อ 2.2 ในบทที่ 2.

⁸ พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เรื่องเดิม, หน้า 92.

สังเกตเสียงสระในคำเหล่านั้น การรวบรวมตัวอย่างคำศัพท์เหล่านั้นนอกจากจะสอนอ่านคำ
ที่ใช้สระเสียงสั้นแล้ว ยังสอนเรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ภาษาไทยรับมาใช้อีกด้วย เช่น
เล็บเตอแนค เล็บเต็มเบอร์ เอ็มเปรอ และหนูแฮม เป็นต้น

การรวบรวมคำที่ใช้ไม้ไต่คูน พระยาศรีสุนทรโวหารอาจได้แนวความคิดจาก
อักษรนิติ ซึ่งเป็นตำราเล่มเดียวในชุดก่อนที่มีการรวบรวมคำที่ใช้ไม้ไต่คูนไว้ และนอกจากนี้
ตัวอย่างคำศัพท์ในตำราภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหารยังตรงกับตัวอย่างที่ปรากฏใน
อักษรนิติรวม 3 คำ ได้แก่คำว่า เวลาเย็น แลเห็น และสมเด็จ

การรวบรวมคำศัพท์ที่ใช้ไม้ไต่คูนได้จำกัดับตามตัวอักษร ตัวอย่างเช่น

- ๑ อักษรควาใช้ไม้ = ชักเป็นคำสั้นเหมือนคำเหล่านี้
- ๑ คังแกก สะเก็ด เก็บไว้
- ๑ เกิดเชิญ ค่ายสองเข็ด เข็ดหลาบ ปักเข็ม สนเข็ม
- ...
- ๑ เสือกุยเฮ้ง หนูแฮม⁹

5.1.5 วรรณยุกต์

ตำราภาษาไทยชุดก่อน ๆ รวมทั้งตำราภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร กล่าว
ถึงเครื่องหมายวรรณยุกต์รวมไว้กับเครื่องหมายอื่น ๆ ที่ใช้กับอักษร เช่น เครื่องหมายฝนทอง
ฟองมัน เป็นต้น แต่ในตำราภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหารกล่าวถึงเครื่องหมายวรรณ-
ยุกต์ก่อนเครื่องหมายอื่น ๆ เช่นเดียวกับอักษรนิติ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงหน้าที่ของวรรณยุกต์
ไว้ว่า "สำหรับผันอักษร 3 หมู่"

อนึ่ง ในตอนท้ายของตำราชุดนี้ พระยาศรีสุนทรโวหารได้รวบรวมคำที่ใช้ไม้ตรีและ
ไม้จัตวาไว้ด้วย ดังข้อความที่ว่า "๑ คำที่ต้องใช้ไม้" ซึ่งเป็นภาษาไทยบาง ภาษาอื่น
บ้าง มักตกอยู่ในอักษรกลางโดยมาก กับคำที่ต้องใช้ = ชักให้เป็นสำเนียงสั้น ทั้งคำไทย

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 274-275.

และภาษาอื่นก็มีมากจะรวบรวมมาไว้พอถูกรูปได้สัง เกตจำ เป็นแบบอย่างดังนี้."¹⁰

ตอจากนั้นก็รวบรวมคำศัพท์ไว้ตามลำดับตัวอักษร ตัวอย่างเช่น

- ๑ กุก กู ทำเก แหกข้อโก ...
- ๑ จุน จู ขง จู อาเจ ...
- ๑ แหกข้อโก ยวนข้อคง เดก วานอน ...

...
๑ ร่องออ ออ เอ ... 11

คำที่ผู้แต่งคิดว่าผู้เรียนไม่เข้าใจความหมายก็อธิบายความหมายกำกับเอาไว้ด้วย เช่น ปี่ ว่าเขาसान เตปี่ ว่าใบชา เป็นต้น

คำที่ใช้ไม้จัตวาก็รวบรวมและเรียบเรียงโดยวิธีเดียวกันนี้

เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาในตำราภาษาไทยชุดก่อน ๆ แล้ว พบว่า อักษรนิติเล่มเดียวกันที่กล่าวถึงคำที่ใช้ไม้ตรี และไม้จัตวา ดังนั้นพระยาศรีสุนทรโวหารอาจจะได้แนวความคิดเรื่องนั้นมาจากอักษรนิติ และนอกจากนี้ตัวอย่างคำบางคำในตำราภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร ตรงกับตัวอย่างในอักษรนิติ ดังจะชี้ให้เห็นต่อไปนี้

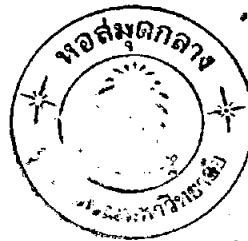
(1) คำที่ใช้ไม้ตรี ไคแก่คำว่า สามกก และ น้ำไหลโจก

(2) คำที่ใช้ไม้จัตวา ไคแก่คำว่า หน้าจิว (น้ำจิว อักษรนิติ) บินปรอ (นกบินปรอ อักษรนิติ)

การรวบรวมคำที่ใช้ไม้ตรีและไม้จัตวานั้น นอกจากจะเป็นการสอนคำศัพท์ต่าง ๆ ในด้านการเขียน การอ่าน และความหมายของคำโดยตรงแล้ว ยังถือเป็นการสอนคำศัพท์ต่างประเทศในภาษาไทยได้อีกด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 271-272.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 272-273.

(1) คำที่ใช้ไม่ตรี

(ก) คำที่มาจากภาษาจีน เช่น อง แถกุน สามก๊ก เลากวย อาเจ เจสัว จุนวาเรือ อาเจก เจยจิว เลาทอง เป็นต้น

(ข) คำที่มาจากภาษาอังกฤษ ไคแก บุก วาหนังสือ ะบัก วาแตก โปค วาเรือ คอก วาสุนัข

(ค) คำที่มาจากภาษามอญ คาค มอญวาน้ำ

(ง) คำที่มาจากภาษาเขมร ตุ๊ก วาเรือ

(2) คำที่ใช้ไม่จัตวา

คำที่มาจากภาษาจีน ไคแก อากอ อากู กี้ังโตะ จูยตี ขนมอี่ เป็นต้น อนึ่ง นอกจากจะสอนคำศัพท์ต่างประเทศในภาษาไทยแล้ว ยังได้สอนเรื่องชนิดของ คำต่าง ๆ ในภาษาไทยอีกด้วย ดังนี้

(1) คำกริยาวิเศษณ์ ไคแก วิ่งจี แดคแจ หน้าจิว หน้าจอย คุยป้อ คำปิกบี เมาแป้ ซาเป้ ฉมโป้ ซาคมิ่ง ร่องป่องเป้ง หลอนปุม ๆ หน้าเป้อเหลอ บินปรอ วิ่งปรือ เป็นต้น

(2) คำที่เป็นเสียงร้องของสัตว์ ไคแก กุกุก เป็คร่องกาม ๆ จิ้งจกทักจิก ๆ หนูร่องจิก ๆ ไกร่องจอก นกร่องจิบ ๆ ไกกระตาค แมวร้องปาว ไกร่องเอี้ยก เสือร้องบึบเป็บ นกร่องออก เป็นต้น

(3) คำอุทาน ไคแก ร่องอ้อ อ้อ เอ้อ อื่อ อื่อ ร่องเอ๊ะ เป็นต้น

5.1.6 ศัพท์สัท

5.1.6.1 เนื้อหา การเรียบเรียง และแนวการสอนเรื่องศัพท์สัท

คำภาษาไทยที่นำมาพิจารณานั้นพอที่จะสรุปเนื้อหา การเรียบเรียง และแนวการสอนเรื่องศัพท์สัทได้ดังนี้

ก. จินตภาพ เล่ม 1

กล่าวถึงศัพท์สัทไว้ในคำประพันธ์ ดังนี้

๑ ส จ ท ถ ท ไซ
 กน ญ ร ล หค
 พ ป ภ ทานสมมต
 ข ค ตางกกจั้ง

ตางกก
 แตงตง
 ตางกบ แลนา
 แจกไท้เหนแสตง 12

ข. จินคามาณี เลม 2

(1) กลาวถึงตัวสะกดไว้ในคำประพันธ์ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑ แจงทวที่ตัวสกต
 จงไซจงขอบวจี

จักพรองพจนวาที
 วิวิธพากยภาษา

๑ น พ กับ ญ ร
 สกตเปนกนบรธาปรา-

แล ล ห ในอักขระ
 กฏหกอักษรณะสม

๑ สกต กง นั้นตัว ง
 ตัวอื่นบร้างนิยม

อีกตัว ม สกตกม
 แตตัวไคยวทังงโทคณา 13

(2) กลาวถึงตัวสะกดละเอียดกว่าจินคามาณี เลม 1 คือ กลาวถึงตัวสะกด

ทุกแม่

ค. ประถม ก กา

(1) กลาวถึงตัวสะกดทุกแม่อย่างละเอียด

(2) แจกลูกอักษรทุกตัวด้วยตัวสะกดในแมกก, แมกค, แมกน, แมกบ,

แมกม และ แมเกย

12 จินคามาณี เลม 1-2 กับบันทึกเรื่องหนังสือจินคามาณี และจินคามาณีฉบับพระเจ้า
 บรมโกศ (พระนคร. ศิลปাবรรณาคาร, 2512), หน้า 28.

13 เรื่องเดียวกัน, หน้า 91.

ง. ประถมมาลา

กล่าวถึงตัวสะกดไว้ใน "คำกลอน" ต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่ "คำกลอนในแมกน"
จนถึง "คำกลอนในแม่เกย" ตัวอย่างเช่น

๑ แมกคสัง เตกกำหนด
แทบทิวาสาขารณ

ใส่ ค สะกฏ

๑ จักใช้ให้ฎกบุราณ
ประมาณประมาณมากนั้

ปราชปฤชาชาณ

๑ คี จ คี ข ประจักษ
ยกยักแต น บควร

ค ต สองวรรค

๑ ส ศ ษ ใส่ในชะบวร
ภ ถวน 15 อักษร 14

กำหนดจำนวน

จ. อักษรนิติ

(1) กล่าวถึงตัวสะกดแต่ละแม่อย่างละเอียด โดยเริ่มจากแมกก, กง,
กค, กน, กบ และกม พร้อมทั้งระบุจำนวนตัวสะกดในแต่ละแม่ไว้ด้วย ยกเว้นแม่เกย
ตัวอย่างเช่น "๑ จ ฉ ช ฌ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ค ฌ ท ษ ศ ษ ส 17 ตัวนี้ โดยสำเนียง
แทน คอ ไค แต่เห็นทานิโซอยู่แต่ 16 ตัว"¹⁵

(2) แจกลูกตัว ก ด้วยตัวสะกดในแต่ละแม่ไว้ทุกแม่ ตัวอย่างเช่น
"๑ กบ กั๊ กาบ กิ๊ กีบ กีบ กีบ ฎบ ฎบ ฎบ โภบ กอบ กวย เกียบ เกือบ
เกียบ"¹⁶

¹⁴ ประถม ก กา ประถม ก กา หักอาณ ปฐมมาลา อักษรนิติ (พระนคร:

ศิลปามรรคาการ, 2513), หน้า 115.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 170.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 181.

(3) รวบรวมตัวอย่างคำศัพท์ที่สะกดด้วยตัวสะกดในแต่ละแม่ไว้ทุกตัว
ตัวอย่างเช่น " ๑ สกคตัว จ คือใช้ได้ดังนี้ เส็จ สมเค็จ เบ็คเสร์จ ลันเสร์จ..."¹⁷

ฉ. คำราชาภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร

(1) กล่าวถึงตัวสะกดในแมกน แมกก แมกค และแมกบ เพียง 4 แม่
เท่านั้น พร้อมทั้งระบุจำนวนตัวสะกดในแต่ละแม่ไว้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น " ๑ อักษร
ใช้สกค ในแมกน 6 อักษร คือ ญ 1 ฉ 1 น 1 ร 1 ล 1 พ 1"¹⁸

(2) รวบรวมตัวอย่างคำศัพท์ที่สะกดด้วยตัวสะกดในแต่ละแม่ไว้ทุกตัว
ตัวอย่างเช่น

ตัว ญ สกคเหมือนคำเหล่านี้

๑ ญชร ญญา โญจนาท ญจุ กายูจน์
มิงขวัญ เข็ญใจ ลำเค็ญ สำคัญ ไครครวญ
นงคราญ...¹⁹

5.1.6.6 วิเคราะห์เนื้อหา การเรียบเรียง และแนวการสอนเรื่องตัวสะกด
เมื่อได้พิจารณาเปรียบเทียบเรื่องตัวสะกดจากคำราชาภาษาไทยทั้งหมดที่
กล่าวมาแล้ว พอที่จะสรุปเนื้อหา การเรียบเรียง และแนวการสอนเรื่องตัวสะกดในคำรา
ชาภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร ได้ดังนี้

(1) ในด้านเนื้อหาตัวสะกดนั้น ประถม ก กา กับอักษรนิติ มีเนื้อหาตัว
สะกดละเอียดกว่าตำราเล่มอื่น ๆ ดังนั้นจึงนำเนื้อหาตัวสะกดจากตำราทั้งสองเล่มดังกล่าว
มาเปรียบเทียบกับเนื้อหาตัวสะกดในคำราชาภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร เพื่อที่จะ
พิจารณาว่า พระยาศรีสุนทรโวหารยึดถือตำราเล่มใดเป็นหลัก การเปรียบเทียบจะกระทำ
ในรูปตารางเพื่อให้เห็นรายละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

¹⁷เรื่องเดียวกัน, หน้า 170.

¹⁸พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เรื่องเดิม, หน้า 214.

¹⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 215.

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบเนื้อหาตัวละครในคำราชาภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร
กับ ประถม ก กา และอักษรนิติ

มาตราต่าง ๆ	ประถม ก กา	อักษรนิติ	คำราชาภาษาไทยของ พระยาศรีสุนทรโวหาร
แมกน	6 น, ณ, ญ, ร, ล, ฬ	15 ณ, ณ, ร, ล, ฬ	6 ญ, ณ, น, ร, ล, ฬ
แมกก	6 ก, ข, ฌ, ค, ฅ, ฆ	5 ข, ฌ, ค, ฅ, ฆ	6 ก, ข, ฌ, ค, ฅ, ฆ
แมกด	15 ฎ, ฏ, ฐ, ฑ, ฒ, ฑ, ฑ, ด, ฒ, ฒ, ฐ, ฎ, ฏ, ศ, ษ, ส	17 จ, ฉ, ช, ฌ, ฉ, ฎ, ฎ, ฐ, ฑ, ฒ, ฑ, ฒ, ท, ษ, ศ, ษ, ส	18 จ, ฉ, ช, ฌ, ฎ, ฎ, ฐ, ฑ, ฒ, ฑ, ฑ, ฒ, ท, ษ, ศ, ษ, ส, ฒ
แมกบ	4 บ, ป, พ, ภ	6 ป, บ, ฝ, พ, พ, ภ	7 บ, ป, ฝ, ฝ, พ, พ, ภ
แมกม	1 ม	1 มฤคหิต	0 -
แมกย	3 ว, ย, อ	0 -	0 -

จากตารางเปรียบเทียบข้างต้นนี้ ตัวสะกดตั้งแต่ แมกน แมกก แมกค จนถึงแมกบ ในคำภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร มีจำนวนใกล้เคียงกับอักษรนิมิตมากกว่าประมาณ ก กา และตัวสะกดในอักษรนิมิตจะมีจำนวนน้อยกว่าตัวสะกดในคำภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร หนึ่งตัวเสมอไป ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะผู้แต่งอักษรนิมิตมีไฉนนับตัวสะกดตรงตามมาตราในแม่ต่าง ๆ คือ แมกน มีไฉนบ น แมกก มีไฉนบ ก แมกค มีไฉนบ ค แมกบ มีไฉนบ บ และแมกม มีไฉนบ ม และถ้าหากนับตัวสะกดดังกล่าวรวมเข้าด้วยกันแล้ว ตัวสะกดในอักษรนิมิตจะเท่ากับตัวสะกดในคำภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหารทุกประการ

ด้วยรายละเอียดและเหตุผลข้างต้นจึงกล่าวได้ว่า พระยาศรีสุนทรโวหารอาจถืออักษรนิมิตเป็นหลักในการเรียบเรียงเนื้อหาเรื่องตัวสะกด

จึงได้เกิด > (2) ในคํานการเรียบเรียงเนื้อหาเรื่องตัวสะกดนั้น พระยาศรีสุนทรโวหารยังเรียบเรียงเนื้อหาไม่เป็นระเบียบ เพราะ

(ก) เมื่อกล่าวถึงตัวสะกดในแต่ละแม่ ไฉนนำเรื่องพยัญชนะต้นมาแทรกไว้ด้วย ตัวอย่างเช่น "ตัว (ญ) มีไซ้ตัวสกค ไซ้เป็นต้นคำมีมาก คือ ญาติ ปรีชาญาณ เญยยธรรม เป็นใหญ่ ผู้หญิง อนุญาท..."²⁰

นอกจากตัวอย่างข้างต้นแล้ว คำประพันธ์ที่ว่าควยตัวอย่างคำ ศ ษ ส ซึ่งนำมาจากจินตคามณี เล่ม 1 และเรียบเรียงไว้ในตอนท้ายของเนื้อหาตัวสะกดในแม่กคนี้ ก็เป็นเรื่องพยัญชนะต้นเสียเป็นส่วนใหญ่

(ข) พระยาศรีสุนทรโวหารไฉนนำเรื่องคำแดงมารวมเข้าไว้กับเนื้อหาตัวสะกดด้วย ตัวอย่างเช่น "๐ ตัว (จ) นี้ ถ้าเป็นคำแดงมาแต่ภาษามคธ ภาษาสังฆคฤ เห็นเป็น (ศ) โดยมากมีแบบอย่าง เหมือนคำว่า ฉะ วาศพ อัจฉริยะ วาอิจรรย สงวิจจระ วาสมพิทศร อัจฉรา วานางเพออบศร เป็นต้น"²¹

²⁰ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 224.

การที่พระยาศรีสุนทรโวหารได้เรียบเรียงเรื่องพยัญชนะต้นและคำแผลง
รวมกับเนื้อหาตัวละครนั้น ก็เพราะมุ่งให้ยูเรียนได้รับความรู้เพิ่มพูนขึ้น เป็นประการสำคัญ
แม้กระนั้นก็ดี ถ้าพิจารณาความเป็นระเบียบของเนื้อหาแล้ว ก็ไม่ควรนำเรื่องเหล่านี้มารวม
กับเนื้อหาตัวละคร และถ้าดูเรื่องการสะกดการันต์แล้ว พยัญชนะต้นทำหน้าที่ต่างกับตัวละคร
โดยสิ้นเชิง

ดังนั้นการนำเรื่องดังกล่าวมารวมไว้กับเนื้อหาเรื่องตัวละคร นอกจากจะ
ทำให้เนื้อหาไม่เป็นระเบียบแล้ว ยังอาจทำให้ยูเรียนสับสนวุ่นวายได้อีกด้วย

(3) ในด้านการเรียบเรียงตัวละครนั้น พระยาศรีสุนทรโวหารได้กล่าวถึง
ตัวละครในแม่ตาง ๆ อย่างละเอียด และได้รวมคำศัพท์ที่ใช้ตัวละครไว้ด้วยทุกครั้ง พระยา
ศรีสุนทรโวหารอาจได้แนวการเรียบเรียงจากอักษรนิท ซึ่ง เป็นตำราเล่มเดียวที่มีการรวบรวม
คำศัพท์ต่าง ๆ เมื่อกล่าวถึงตัวละครในแต่ละแม่แล้ว

(4) แนวการสอนเรื่องตัวละครของพระยาศรีสุนทรโวหารมุ่งสอนหลักเกณฑ์
การใช้ตัวละครในภาษาไทยอย่างแท้จริง ท่านองเกี่ยวข้องกับอักษรนิท

(5) พระยาศรีสุนทรโวหารได้สอนหลักเกณฑ์การสะกดคำในภาษาบาลีด้วย
ตัวอย่างเช่น " ๑ (๑) ตัวนี้สะกดได้ แต่ต้องรวมกับตัว (๑) เหมือนคำว่า อัจฉา ว่าหมี
มีจฉา วาปลา อัจฉะรา วานางฟ้า สัจฉจร วาปี เป็นต้น²² ทั้งนี้ท่านคงเห็นว่าคำที่
ภาษาไทยรับมาจากภาษาบาลีมีมาก และวิธีการสะกดคำเหล่านั้นก็ต่างกับภาษาไทย ดังนั้น
ยูเรียนก็ควรจะต้องรู้หลักเกณฑ์การสะกดคำในภาษาบาลีเฉพาะที่ใช้ในภาษาไทยบ้าง เป็นที่
สังเกตว่า คำดังกล่าวใช้ตัวละครในแม่ตมมากที่สุด ซึ่งมีตัวละครรวมทั้งสิ้น 18 ตัว

5.1.7 ตัวการันต์

คำราชาภาษาไทยที่นำมาพิจารณานั้น มีประตม ก กา เพียงเล่มเดียวเท่านั้นที่กล่าว
ถึงคำที่ใช้เครื่องหมายทัณฑฆาต ซึ่งมีเนื้อหาดังต่อไปนี้ " ๑ ไม่ทัณฑฆาต นี้ บังคับอักษร
ที่อยู่เบื้องบนเป็นสำคัญนั้น ไม่ให้อ่านอย่างนี้ องค องค สวรรค สวรรค สงข สงข

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 223.

อาจารย์ อาจารย์ เสรี เสรี สำเรทธิ สำเรทธิ เหตุ เหตุ ฤทธิ ฤทธิ โลกย โลกย
เป็นต้น²³

พระยาศรีสุนทรโวหารได้รวบรวมและเรียบเรียงคำที่ใช้เครื่องหมายทัณฑฆาตขึ้นเป็น
ตำราเล่มหนึ่ง ชื่อว่า "พิศาลการันต์" ทานโคกลาวค่านำไวว่า

วิธีไขถอยคำขบวนหนึ่ง มีอักษรเพิ่มไวข้างท้ายคำแต่
มิใช่ตัวสกก เคิมลงไวเพื่อจะให้เคิมคำซึ่งมาแต่ภาษามคธ
และเสียงภาษาอื่นบาง เสียงไทยอันไม่ตลอดถึง จึงลงไม่
ไวเป็นที่สังเกตว่าไม่อ่าน ควรเรียกชื่อว่าการันต์ ยุกย้าย
ตามตัวที่เคิมท้ายคำ คือ (ก) การันต์ (ข) การันต์ (ค)
การันต์ เป็นต้น ชักมาเทียบไวเป็นตัวอย่างดังนี้²⁴

ต่อนั้นก็รวบรวมคำศัพท์ที่ใช้เครื่องหมายทัณฑฆาตตามลำดับตัวอักษร

เมื่อได้เปรียบเทียบคำทั้งสองเล่มแล้วพอที่จะสรุปเนื้อหา การเรียบเรียง และ
แนวการสอนตัวการันต์ในตำราภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร ได้ดังนี้

(1) พระยาศรีสุนทรโวหารอาจได้แนวความคิดเรื่องเนื้อหาตัวการันต์จาก
ประถม ก กา ซึ่งเป็นตำราเล่มเดียวที่มีตัวอย่างคำศัพท์ที่ใช้เครื่องหมายทัณฑฆาต แต่ท่าน
ได้นำเนื้อหาขยายเพิ่มเติมและแบ่งออกเป็น "การันต์" ต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 25 "การันต์"
ได้แก่ (ก) การันต์, (ข) การันต์, (ค) การันต์, (ฅ) การันต์, (จ) การันต์, (ฉ)
การันต์, (ช) การันต์, (ฌ) การันต์, (ด) การันต์, (ต) การันต์, (ถ) การันต์, (ท)
การันต์, (ธ) การันต์, (ณ) การันต์, (บ) การันต์, (ป) การันต์, (พ) การันต์, (ภ)
การันต์, (ม) การันต์, (ย) การันต์, (ร) การันต์, (ล) การันต์, (ว) การันต์, (ษ)
การันต์ และ (ห) การันต์

(2) แนวการสอนของพระยาศรีสุนทรโวหารมุ่งสอนตัวการันต์โดยตรง โดยได้
รวบรวมคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้เครื่องหมายทัณฑฆาตไว้อย่างละเอียด ต่างกับแนวการสอนจาก
ประถม ก กา ซึ่งแนวการสอนเป็นเพียงการให้ตัวอย่างไว้พอเป็นแนวทางเท่านั้น

²³ประถม ก กา ประถม ก กา หักอ่าน ปฐมมาลา อักษรนิติ (พระนคร:

ศิลปาบรรณาคาร, 2513), หน้า 59.

²⁴พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เรื่องเคิม, หน้า 265-266.

อนึ่ง เนื้อหาคำศัพท์เกี่ยวกับตัวการ์ตูนในตำราภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร
นี้ นอกจากมุ่งสอนการเขียนและการอ่านตัวการ์ตูนในภาษาไทยแล้ว ยังถือได้ว่าเป็นการสอน
คำศัพท์ต่างประเทศในภาษาไทยอีกประการหนึ่งด้วย เนื่องจากคำศัพท์ใน "การ์ตูน" ต่าง ๆ
เป็นคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ จึงจะชี้ให้เห็นดังนี้

(1) คำที่มาจากภาษาบาลี เช่น บัลดังกั แตรสังข์ ความทุกข์ วิมุติวิโมกข์
อาการตีโมกข์ สังฆาโมกข์ พระสงฆ์ เบญจขันธ์ ประจักษ์ เป็นต้น

(2) คำที่มาจากภาษาสันสกฤต เช่น พระสกนธ์ เรืองฤทธิ์ แสนกัลป์
พระทรงธรรม ใจอาชรรณ คำสัจย์ พลัสวี ประยักษ ไพรพฤษ บัรริษ เป็นต้น

(3) คำที่มาจากภาษาอังกฤษ ได้แก่คำว่า ไมล์ 47 เส้น และไมล์ แบบหล่อ
ตัวอักษร เป็นต้น

5.2 คำพ้อง

ตำราภาษาไทยที่นำมาพิจารณานั้น มีจินตคามณี เล่ม 1 เพียงเล่มเดียวเท่านั้นที่มี
เนื้อหาเรื่องคำพ้อง ซึ่งผู้แต่งได้เรียบเรียงเนื้อหาดังกล่าวไว้ใน "อักษรศัพท์" อันเป็นการ
ประมวลคำศัพท์ต่าง ๆ ไว้ให้ผู้เรียนได้ศึกษา เนื้อหาคำพ้องใน "อักษรศัพท์" แบ่งออกได้
เป็น 2 ชนิด ดังนี้

(1) คำศัพท์ที่เป็นคำพ้องเสียง ตัวอย่างเช่น "พระบาท บาทพระสงฆ์
บาทเชือกคดลอง เงินบาท บาทอาวฐ อุบาทะ วิบัติ นิยายนิบาท สิบระบาท..."²⁵

(2) คำศัพท์ที่มีรูปต่างกันแต่มีความหมายเหมือนกัน ตัวอย่างเช่น "เกรี
ไกร วากลอง เพรี เเวรี ไพรี วาศัตถุ อริ ธิป วาศัตถุ..."²⁶

²⁵ จินตคามณี เล่ม 1-2 กับบันทึกเรื่องหนังสือจินตคามณี และจินตคามณีฉบับพระเจ้า
บรมโกศ (พระนคร. ศิลปบรรณาการ, 2512), หน้า 1.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

พระยาศรีสุนทรโวหารได้รวบรวมและเรียบเรียงเรื่อง "คำพ้อง" ขึ้นเป็นตำราเล่มหนึ่งให้ชื่อว่า "โวพจน์พิจารณ" ซึ่งท่านได้กล่าวกันว่า "๑ ลักษณะของพยัญชนะบางตัวต่างกัน แต่ออกเสียงเหมือนกัน บางทีตัวเดียวกัน แต่ตัวสกคต่างกัน ออกเสียงอย่างเดียวกัน แลต่างแต่สำเนียงสั้นบ้าง ยาวบ้าง กุลบุตรควรสังเกตุจำไว้เป็นแผนกหนึ่ง..."²⁷

ตอจากนั้นก็เป็นที่เนื้อหาเรื่องคำพ้องซึ่งท่านได้แบ่งออกเป็น "โวพจน์" ต่าง ๆ ครอบคลุม "ปะกัระณะโวพจน์" จนถึง "อโวพจน์" ซึ่งมีทั้งคำพ้องเสียงและคำพ้องรูป แต่ส่วนใหญ่จะเป็นคำพ้องเสียง

เมื่อได้เปรียบเทียบตำราทั้งสองเล่มแล้วพอที่จะสรุปเนื้อหา การเรียบเรียง และแนวการสอนเรื่องคำพ้องในตำราภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหารได้ดังนี้

(1) ในคานเนื้อหาที่ พระยาศรีสุนทรโวหารอาจได้แนวความคิดจาก "อักษรศัพท" ในจินตคามณี เล่ม 1 แต่ท่านได้รวบรวมและเรียบเรียงเนื้อหาคำพ้องขึ้นใหม่ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น "โวพจน์" ต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 23 โวพจน์ ทั้งนี้ไม่มีปะกัระณะโวพจน์

(2) ในคานการเรียบเรียงนั้น ท่านได้จัดเนื้อหาในแต่ละ "โวพจน์" เรียงตามลำดับตัวอักษร เริ่มตั้งแต่ "กอโวพจน์" จนถึง "อโวพจน์" ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑ กนแต่จะเสวราโศก พระสณฐ์ สกล สากล เลนกล...
ก่ามือ บาบกรรม กรกม ราชกุมภ

๑ จบกอโวพจน์ที่ 1

๑ แข็งขัน กวดขัน... หลาบเข็ด เขตแดน

๑ จบขอโวพจน์ที่ 2 28

และคำศัพท์ในแต่ละ "โวพจน์" ก็จัดเรียงตามลำดับสระ ตัวอย่างเช่น

²⁷ พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เรื่องเดิม, หน้า 241.

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 243-244.

๑ สิบบน บวงบน กำบน ยูนบน นามัน ญูจก ญูชา
 ญูจร ญูญุค ญูญุค ญูจกค บัทรนาค บัทรสี
 บัทรพิทย บัทรละ พระยาสุบรรณ บรรณศุลา บรรณศุ
 บรรณจวบ บรรณจจร บรรณหาว ฌบับบรรพ ปางบรรพ เบอง-
 บรรพ แบบบรรพ คอกไมบาน เบิกบาน บานูชี่ นฤบาล
 นายโคบาล บริบาล พยาบาล ภูบาล มหิบาล อภิบาล... 29

(3) แนวการสอนของพระยาศรีสุนทรโวหารมุ่งสอนคำพ้องเสียงโดยเฉพาะ
 ต่างกับจินตคามณี เล่ม 1 ที่มีโคลงสอนคำพ้อง แต่มุ่งสอนเรื่องคำศัพท์ต่าง ๆ อันมีคำพ้องเสียง
 รวมอยู่ด้วยส่วนหนึ่งเท่านั้น

5.3 เครื่องหมายต่าง ๆ ที่ใช้ในการเขียนและการอ่าน

5.3.1 เครื่องหมายต่าง ๆ ที่ใช้ในการเขียน

คำรภาษาไทยที่นำมาพิจารณานั้น พอที่จะสรุปเนื้อหา การเรียบเรียง และแนว
 การสอนเครื่องหมายต่าง ๆ ในการเขียนได้ดังนี้

ก. จินตคามณี เล่ม 1

(1) แสดงรูปเครื่องหมาย 8 อย่าง ได้แก่ วิสัญญ์ชนิ (๖), พินทุเอก ()
 พินทุโท ("), ทัพทสาฎ ("), ไมศายคู้ ("), ฝนทอง ("), ฟองมัน (๑)
 และ นฤคหิต () ตามลำดับ

(2) กล่าวรวมไว้กับเครื่องหมายวรรคตอนเอก และโท

(3) สอนเรื่องเครื่องหมายตั้งกล่าวเมื่อแจกลูกและผันอักษร 3 หมู่แล้ว

ข. จินตคามณี เล่ม 2

(1) กล่าวถึงเครื่องหมายต่าง ๆ 11 ชนิดไว้ในคำประพันธ์ ได้แก่ เครื่องหมาย
 วรรคตอนเอก, โท, ศรี, จัตวา "ต่ายคู้", "นฤคหิต", "ทัพทสาฎ", "วิสัญญ์ชนิ",
 "ฝนทอง", "ฟองมัน" และ "หันอากาศ" ตัวอย่างเช่น

๑ โทเอกอักษรวิ

ทั้งตายคู่แจจั่ว

นฤคหิตหมายนานา

ทัตตสมาหาวิสัยฐนี่ 30

(2) เนื้อหาละเอียดกว่าจินตคามณี โฉม 1 แต่ไม่ได้แสดงรูปเครื่องหมาย

เหล่านั้น

(3) สอนเมื่อแจกลูกอักษรและฉันทอักษร 3 หมู่แล้ว เช่นเกี่ยวกับจินตคามณี

โฉม 1

ค. ประถม ก กา

(1) แสดงรูปเครื่องหมาย 7 อย่าง พร้อมทั้งมีชื่อกำกับ เมื่อจบคำประพันธ์
เรื่อง ก ข ก กา แล้ว

(2) เครื่องหมายต่าง ๆ เรียงตามลำดับมีดังนี้ () "หันณะภาค", ()
"ไม้เอก", () "ไม้โท", (+) "กากะบาท", () "ทัตตสมาหา", () "เลขแปด"
และ () "เลขเจ็ด"

(3) อธิบายวิธีใช้ "ไม้ตรี" "ไม้จั่ว" "ไม้ไค้" และ "ไม้ทัตตสมาหา"
พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ เช่น " ๑ เลข " นี้คือไม้ไค้ บังคับให้ดำเนินคำที่อยู่
เบื้องบนแปลสำคัญ แดงให้เสียงสั้นคล้ายกับไม้ตรี " อย่างนี้ เปน เป็น เหน เห็น
ก ก็ เช่น ขึ้น เป็นต้น"³¹

(4) แสดงเครื่องหมายต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้อธิบาย พร้อมทั้งอธิบายวิธีใช้
เครื่องหมายดังกล่าวได้แก่ (๑) "ฟองคัน" หรือ "ฟองมัน", (๑) "คัน", (๑)
"วิสัยฐนี่", (๑) "สูค", (๑) "บัจฉาณ", (๑) "บัจฉาณใหญ่" และเครื่องหมาย
(+) ที่ใช้ในเมื่อเขียนข้อความตกหล่น

³⁰ จินตคามณี โฉม 1-2 กับบันทึกเรื่องหนังสือจินตคามณี และจินตคามณีฉบับพระเจ้า
บรมโกศ (พระนคร. ศิลปารรณการ, 2512), หน้า 90.

³¹ ประถม ก กา ประถม ก กา หักอ่าน ปฐมมาลา อักษรนิติ (พระนคร:
ศิลปารรณการ, 2513), หน้า 59.

ง. ประถมมาลา

(1) อธิบายเครื่องหมาย ('), ("), (°), (+), ("), (°), (⊙), (⊖), (*) และ (*) รวม 9 ชนิดไว้ใน "คำกลอนในแมกน" ตัวอย่างเช่น

๑ ฟินธุ ๑๖๓ + วาที เป็นที่สำคัญ
 ใใ ไครกรวญไผ่นั ๑
 ๒ 32

(2) อธิบายวิธีใช้เครื่องหมาย (⊙), ("), (⊖), (*) และ (*) พอเป็นสังเขป ตัวอย่างเช่น

๑ อานวาทากู ถ้าไม้ มีอยู่คำใด
 ใอานค่านัน กระชั้นพลันไว จะเขียนคำไซ
 ภาให้ศุภา 33

จ. อักษรนิตี

(1) แสดงเครื่องหมาย 13 ชนิด พร้อมทั้งให้ชื่อกำกับเครื่องหมายละ 2 ชื่อไว้ในเรื่อง "เครื่องหมายใช้กับอักษร" เมื่อแบ่งพยัญชนะออกเป็นวรรคแล้วก่อนการแจกลูกและการผันอักษร 3 หมู่

(2) เครื่องหมายทั้ง 13 ชนิด ได้แก่ 1. ไม้คอน, เอก (') 2. ซอ, โท (") 3. เลขเจ็ด, ตรี (°) 4. คั่นกา, จัตวา (+) 5. เลขแปด, ตายคุ (°) 6. หางรอก, ทัดพญา (*) 7. หางกั้งหัน, หันอากาศ (~) 8. ไซ, ฟองคังต (°) 9. หยาดน้ำ, นฤคหิต (°) 10. พันหนุ, ฝนทอง (") 11. นมนางหังกู, วิสันชนี (⊖) 12. ตานกแก้ว, ฟองมัท (⊙) 13. มุศรวัว หรือ ไคบุตร (⊙)

32 เรื่องเดียวกัน, หน้า 106.

33 เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

(3) เมื่อแจกลูกและฉันทักษร 3 หมู่แล้ว ได้อธิบายวิธีใช้เครื่องหมายดังกล่าว
 ในข้อ (2) ยกเว้นเครื่องหมายวรรคตอน + ไว้ในหัวข้อ "วาทย์เครื่องหมาย
 ประกอบอื่น ๆ" พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบด้วย ตัวอย่างเช่น "๐ ไม่น่าจะ ชักคำ
 ที่ยาวให้สั้น ดังนี้ เป็นตาย แลเห็น เวลาเย็น..."³⁴

จ. คำราชาภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร

(1) แสดงเครื่องหมาย 13 ชนิด ไว้ในเรื่อง "วรรคต 13" เมื่อแบ่ง
 อักษร 3 หมู่แล้ว พร้อมทั้งให้ชื่อกำกับและอธิบายวิธีใช้ ตัวอย่างเช่น

ไม้เอก	'	} วรรคต 13 คือ
ไม้โท	ˆ	
ไม้ตรี	ˆ	
ไม้จัตวา	ˆ	
กากบาท	+	
ตีนก	⌋	} สำหรับฉันทักษร 3 หมู่

ฝนทอง " สำหรับเขียนไว้บนฟองมันและพื้น ฝนหนูก์เรียก
 ฟองมัน ๐ สำหรับเขียนไว้บนวรรค และต้นบันทัด ตาไก่ก็เรียก
 ... 35

(2) อธิบายเครื่องหมาย (+) ในกรณีที่ใช้กำกับข้อความที่เขียนตก และ
 เครื่องหมาย (๐) ไปยาล ไว้ตอนท้ายของคำราชูคน

เมื่อได้พิจารณาเปรียบเทียบเรื่อง เครื่องหมายที่ใช้ในการเขียนจากคำราชาภาษาไทย
 ทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว พอสรุปเนื้อหา การเรียบเรียง และแนวการสอนเครื่องหมายต่าง ๆ
 ในคำราชาภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหารได้ดังนี้

³⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 160.

³⁵พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เรื่องเดิม, หน้า 5.

(1) ทางด้านเบื้องหน้านั้น พระยาศรีสุนทรโวหารได้รวบรวมชื่อเครื่องหมายจากคำราชาศัพท์ เข้าไว้ด้วยกัน ดังจะชี้ให้เห็นต่อไปนี้

เครื่องหมาย " คำราชาทุกเล่มยกเว้นประดม ก กา เรียกเหมือนกันหมดว่า "ฝนทอง" แต่อักษรนิติเรียกแปลกออกไปอีกอย่างว่า "พินทุ" พระยาศรีสุนทรโวหาร ได้รวมชื่อทั้งสองเข้าไว้ด้วยกัน แล้วเรียกเพิ่มอีกชื่อหนึ่งว่า "มุสิกทันต์"

เครื่องหมาย © คำราชาทุกเล่มเรียกเหมือนกันหมดว่า "พองมัน" ส่วนอักษรนิติเรียกแปลกออกไปว่า "ตานกแก้ว" พระยาศรีสุนทรโวหารใช้ "ตาไก่" แทน "ตานกแก้ว" แล้วรวมไว้เป็น 2 ชื่อ

เครื่องหมาย ๕ คำราชาทุกเล่มเรียกเหมือนกันหมดว่า "วิสัยฐณี" อักษรนิติเรียกแปลกออกไปว่า "นมนางทั้งคู่" พระยาศรีสุนทรโวหารรวมไว้ทั้ง 2 ชื่อ

เครื่องหมาย ๖ คำราชาทุกเล่มเรียกเหมือนกันหมดว่า "ทัตทสาฎ" หรือ "ทัตทสาต" อักษรนิติเรียกแปลกออกไปว่า "หางรอก" แต่พระยาศรีสุนทรโวหารเรียก "หางกระแต" แล้วรวมไว้ทั้ง 2 ชื่อ

เครื่องหมาย ๘ จินตคามณี โฉม 1-2 เรียก "ไม้ตายคู่" ประดม ก กา เรียก "เลขแปด" อักษรนิติเรียก 2 ชื่อว่า "ตายคู่" และ "เลขแปด" พระยาศรีสุนทรโวหารเรียกเป็น 2 ชื่อเหมือนอักษรนิติ แต่ใช้ "ไม้ไตคู่" แทน "ไม้ตายคู่" และ "ตายคู่"

เครื่องหมาย ๙ ปรากฏในประดม ก กา กับอักษรนิติเท่านั้น ประดม ก กา เรียก "สุต" ส่วนอักษรนิติเรียก 2 ชื่อว่า "มุตรวิ" และ "โคมุตร" แต่พระยาศรีสุนทรโวหารใช้ "โคมุตร" ตามอย่างอักษรนิติเพียงชื่อเดียวเท่านั้น

เครื่องหมาย ๑๐ จินตคามณี โฉม 1-2 เรียก "นฤคหิต" อักษรนิติเรียก 2 ชื่อว่า "นฤคหิต" กับ "หยาคน้ำ" พระยาศรีสุนทรโวหารเรียกรวมเป็น 3 ชื่อว่า "นฤคหิต", "นิกหิต" และ "หยาคน้ำค้าง"

เครื่องหมาย ๑๑ จินตคามณี โฉม 2 เรียก "หันอากาศ" ประดม ก กา เรียก "หันณะกาศ" อักษรนิติเรียกเป็น 2 ชื่อว่า "หางกัณฑ์" และ "หันอากาศ" พระยาศรีสุนทรโวหารเรียกตามอักษรนิติทั้ง 2 ชื่อ แล้วเพิ่มอีกชื่อหนึ่งว่า "ไม้คัก"

เครื่องหมาย + ที่ใช้ในกรณีเขียนข้อความตกหล่น ปรากฏในประดม ก กา เพียงเล่มเดียวเท่านั้น พระยาศรีสุนทรโวหารก็นำไปกล่าวไว้ในคำราของท่านเช่นกัน

เครื่องหมาย ๗ ปรากฏในประดม ก กา เท่านั้น ไขข้อเรียกว่า "บัญญัติ" แต่พระยาศรีสุนทรโวหารเรียกว่า "ไปยาล"

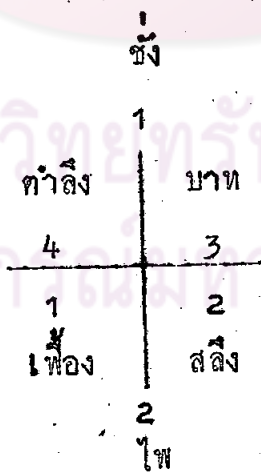
(2) ทางด้านการเรียบเรียงนั้น พระยาศรีสุนทรโวหารได้แสดงรูปเครื่องหมายต่าง ๆ และให้ข้อกำกับ พร้อมทั้งอธิบายวิธีใช้เครื่องหมายดังกล่าวอย่างละเอียด ท่านอาจจะได้แนวความคิดจากประดม ก กา และอักษรนิติ ซึ่งเป็นคำราเพียง 2 เล่มที่ได้ใช้วิธีการเรียบเรียงเช่นนี้

(3) ในด้านแนวการสอน พระยาศรีสุนทรโวหารได้สอนเรื่องเครื่องหมายต่าง ๆ เมื่อแบ่งอักษรออกเป็น 3 หมู่ และสอนก่อนการแจกลูกและการผันอักษร 3 หมู่ ซึ่งคล้ายกับแนวการสอนในอักษรนิติ จึงกล่าวได้ว่า ท่านอาจได้แนวการสอนจากอักษรนิติและแนวการสอนนี้ก็น่าจะให้เรียนใคร่จักเครื่องหมายสำคัญ ๆ ที่ใช้ในการเขียนหนังสือเป็นเบื้องต้นก่อนที่จะเริ่มเรียนเขียนอ่านในขั้นต่อไป

5.3.2 เครื่องหมายต่าง ๆ ที่ใช้ในการอ่าน

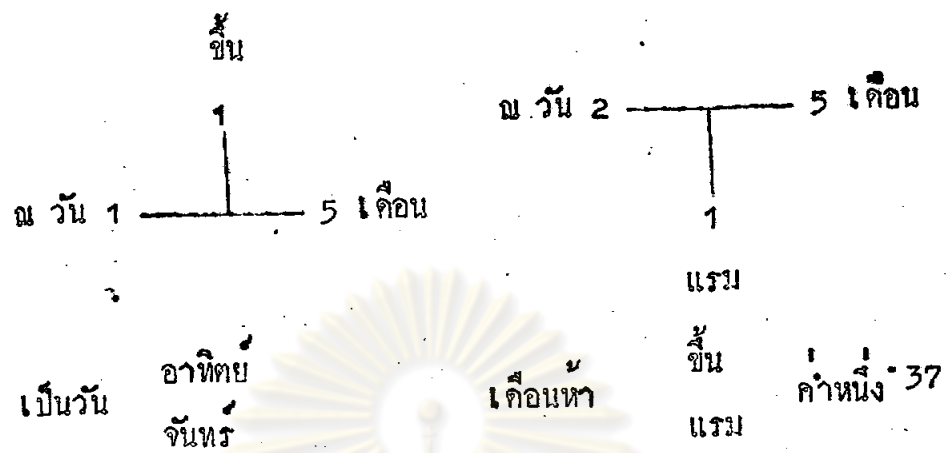
เครื่องหมายในการอ่านที่พระยาศรีสุนทรโวหารนำมาเรียบเรียงไว้มี 2 ชนิดได้แก่

(1) เครื่องหมายในการนับมาตราเงินไทย มีลักษณะดังนี้

เป็นขั้วสี่คำสี่บาทสองสลึงเฟื้องสองไพ 36

(2) เครื่องหมายอ่าน วัน เดือน ข้างขึ้น ข้างแรม มีลักษณะดังนี้

เครื่องหมายในการอ่านทั้ง 2 ชนิด ไม่ปรากฏในตำราภาษาไทยเล่มใดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

5.4 เทียบการวิเคราะห์ตามแนวภาษาศาสตร์

5.4.1 พยัญชนะต้น

ในตำราภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร พยัญชนะต้นมีทั้งหมด 44 ตัว หรือ 44 รูป แต่เมื่อพิจารณาตามหลักสัทศาสตร์แล้ว ในภาษาไทยมีเสียงพยัญชนะต้นเพียง 21 เสียงเท่านั้น ซึ่งอธิบายตามหลักเกณฑ์ทางสัทศาสตร์ได้ดังนี้

(1) พยัญชนะเสียงระเบิด ไม่นกอบ เบา

มี 5 เสียง³⁸ ได้แก่

(ก) เสียง / p / ไตแก่ ตัว ป

(ข) เสียง / t / ไตแก่ ตัว ฏ และ ต

³⁷ เรื่องเดียวกัน; หน้า 91-92.

³⁸ กาญจนา นาคสกุล, "การออกเสียง" ศิลปกรรมวิทยา (พระนคร: คุรุสภา,

2517), หน้า 48.

- (ค) เสียง / c / ไค้แก ตั้ว จ
 (ง) เสียง / k / ไค้แก ตั้ว ก
 (จ) เสียง / ʔ / ไค้แก ตั้ว อ

(2) พยัญชนะเสียงระเบิด ไค้แก หนัก (Voiceless aspirated Plosive) มี 4 เสียง³⁹ ไค้แก

- (ก) เสียง / ph / ไค้แก ตั้ว ผ, พ และ ภ
 (ข) เสียง / th / ไค้แก ตั้ว ฐ, ฑ, ฒ, ถ, ท และ ษ
 (ค) เสียง / ch / ไค้แก ตั้ว ฉ และ ช
 (ง) เสียง / kh / ไค้แก ตั้ว ข, ฃ, ฅ, ฌ และ ฌ

(3) พยัญชนะเสียงระเบิด ไค้แก เบา (Voiced unaspirated Plosive) มี 2 เสียง⁴⁰ ไค้แก

- (ก) เสียง / b / ไค้แก ตั้ว บ
 (ข) เสียง / d / ไค้แก ตั้ว ฎ และ ฌ

(4) พยัญชนะเสียงนาสิก (Nasal) มี 3 เสียง⁴¹ ไค้แก

- (ก) เสียง / m / ไค้แก ตั้ว ม
 (ข) เสียง / n / ไค้แก ตั้ว ฌ และ น
 (ค) เสียง / ŋ / ไค้แก ตั้ว ง

(5) พยัญชนะรวิ้ว (Rhotic) มีตั้วเดียว ไค้แกเสียง / r / ตั้ว ร⁴²

(6) พยัญชนะข้าง (Lateral) ไค้แกเสียง / l / ตั้ว ล⁴³ และ ฬ

³⁹เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

⁴⁰เรื่องเดียวกัน, หน้า 49.

⁴¹เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

⁴²เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

⁴³เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

- (7) พยัญชนะกึ่งสระ (Semi-vowel) มี 2 เสียง⁴⁴ ได้แก่
- (ก) เสียง / w / ไตแก ทั้ว ว
- (ข) เสียง / y / ไตแก ทั้ว ย
- (8) พยัญชนะเสียดแทรก (Fricative) มี 3 เสียง⁴⁵ ได้แก่
- (ก) เสียง / f / ไตแก ทั้ว ฟ และ ฝ
- (ข) เสียง / s / ไตแก ทั้ว ซ, ศ, ษ และ ส
- (ค) เสียง / h / ไตแก ทั้ว ห และ ฮ

5.4.2 สระ

ในตำราภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร เนื้อหาที่ว่าด้วยสระนั้น กล่าวถึงสระ 20 รูป โดยเรียงลำดับกันดังนี้

อ อา อี อี้ อื อู่ อู จ ฉา ฎ ภา เอ แอ ไอ ใ
โ อเ อา อำ อะ

ตามหลักสัทศาสตร์ถือว่าในภาษาไทยมีเสียงสระที่แตกต่างกันอยู่ 24 เสียง เรียกว่า 24 หน่วยเสียง เป็นสระเดี่ยวเสีย 18 เสียง และสระประสม 6 เสียง⁴⁶ ดังนี้

สระเดี่ยวมี 18 เสียง ดังนี้

- (1) เสียง / i / ไตแก สระ ี
- (2) เสียง / i: / ไตแก สระ ื
- (3) เสียง / e / ไตแก สระ เ-ะ
- (4) เสียง / e: / ไตแก สระ เ
- (5) เสียง / ɛ / ไตแก สระ แ-ะ

⁴⁴เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

⁴⁵เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

⁴⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 46.

- (6) เสียง /ɛː / ไคแก สระ ๒
- (7) เสียง /i / ไคแก สระ ๓
- (8) เสียง /iː / ไคแก สระ ๓
- (9) เสียง /ə / ไคแก สระ ๒-อะ
- (10) เสียง /əː / ไคแก สระ ๒-อ
- (11) เสียง /a / ไคแก สระ ๔
- (12) เสียง /aː / ไคแก สระ ๔
- (13) เสียง /u / ไคแก สระ ๕
- (14) เสียง /uː / ไคแก สระ ๕
- (15) เสียง /o / ไคแก สระ ๒-ะ
- (16) เสียง /oː / ไคแก สระ ๒
- (17) เสียง /ɔ / ไคแก สระ ๒-าะ
- (18) เสียง /ɔː / ไคแก สระ ๒-อ

สระประสม 6 เสียง มีดังนี้

- (19) เสียง /ia / ไคแก สระ ๒-ยะ
- (20) เสียง /i:a / ไคแก สระ ๒-ย
- (21) เสียง /iə / ไคแก สระ ๒-อะ
- (22) เสียง /i:a / ไคแก สระ ๒-อ
- (23) เสียง /ua / ไคแก สระ ๒-วะ
- (24) เสียง /u:a / ไคแก สระ ๒-ว

ดังนั้นเนื้อหาสระ 20 รูปของพระยาศรีสุนทรโวหารที่โลกลาวมาข้างตนมีสระเดียว

เพียง 12 เสียงเท่านั้น คือ

- (1) สระอ
- (2) สระอา
- (3) สระอิ
- (4) สระอี

- (5) สระอิ
- (6) สระอี
- (7) สระอุ
- (8) สระอู
- (9) สระเอ
- (10) สระแอ
- (11) สระโอ
- (12) สระอะ

เสียงสระเดี่ยวที่ขาดหายไป 6 เสียง เป็นสระเสียงสั้น 5 เสียง ได้แก่

- (1) สระ เ-ะ
- (2) สระ แ-ะ
- (3) สระ เ-อะ
- (4) สระ โ-ะ
- (5) สระ เ-าะ

และสระเสียงยาว 1 เสียง ได้แก่

- (6) สระ เ-อ

สระอีก 8 รูปที่เหลือ อันได้แก่ อ ออ อู อูอ ออ ออ ออ ออ นั้น ถ้าพิจารณาถึงการออกเสียงแล้วจะเห็นได้ว่า รูปสระทั้ง 8 นี้มีได้เป็นตัวแทนเสียงสระล้วน ๆ แต่เป็นรูปที่มีเสียงสระกับเสียงพยัญชนะรวมอยู่ด้วยกัน⁴⁷ ดังนี้

อ	แทนเสียง	ะ	กับตัว	ม	สะกด
อ	แทนเสียง	ะ	กับตัว	ย	สะกด
เอ	แทนเสียง	ะ	กับตัว	ว	สะกด
อ	แทนเสียง	ร	กับสระ		

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน. หน้า 47.

ฎา แทนเสียง ร กับสระ
 ฎ แทนเสียง ด กับสระ
 ฏา แทนเสียง ล กับสระ

รูปสระ 20 รูปในคำภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหารที่แสดงไว้ก่อนหน้านั้น มีสระเดี่ยวเพียง 12 เสียง ซากหายไป 6 เสียง ส่วนสระประสมนั้นซากหายไปทั้งหมด คงรายละเอียดในตาราง

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบเสียงสระในคำภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร กับหน่วยเสียงสระในภาษาไทย

	หน่วยเสียงสระ ในภาษาไทย	เสียงสระในคำภาษาไทยของพระยาศรีสุนทร- โวหาร ในการสอนเรื่องสระในคอนทน	
		เสียงสระที่ปรากฏ	เสียงสระที่ไม่ปรากฏ
สระเดี่ยว 18 เสียง	1/ i / 2/ i: / 3/ e / 4/ e: / 5/ ɛ / 6/ ɛ: / 7/ i / 8/ i: / 9/ ə / 10/ ə: / 11/ a / 12/ a: / 13/ u / 14/ u: / 15/ o / 16/ o: / 17/ ɔ / 18/ ɔ: /	ั ำ เ แ า ำ อ อ ะ า อ อ โ อ	เ-ะ แ-ะ เ-อะ เ-อ โ-ะ (ลกรูป) เ-าะ
รวม	18	12	6

ตารางที่ 2 (ต่อ)

	หน่วยเสียงสระ ในภาษาไทย	เสียงสระในตำราภาษาไทยของพระยาศรีสุนทร- โวหาร ในการสอนเรื่องสระในตนเอง	
		เสียงสระที่ปรากฏ	เสียงสระที่ไม่ปรากฏ
สระประสม 6 เสียง	1 /ia/ 2 /i:a/ 3 /ɨa/ 4 /i:a:/ 5 /ua/ 6 /u:a:/		ใ-ยะ ใ-ย ใ-อะ ใ-อ ัวะ ัว
รวม	6	0	6

แต่อย่างไรก็ดี ในการประสมสระกับพยัญชนะในแม่เกยนั้น พบว่า ท่านได้ใส่เสียงสระเดี่ยว 6 เสียง กับเสียงสระประสม 6 เสียงที่ขาดหายไปครบถ้วน ถึงตัวอย่างการแจกดูอักษรกลางในแม่เกย

เกย เกอย กาย กาว กิว กิว กีย กีย กุย กุย เกว
 แกว โคย กอย กวย เกียว เกอย เกีย เกียะ เกือ เกือะ
เกอ เกอะ กัว กัวะ เกะ เกะ โกะ เกาะ กอ กอ กอ กอ
 กอ กัย กือ⁴⁸

คำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความข้างบนเป็นคำที่ประสมด้วยสระเดี่ยว 6 เสียงที่ขาดหายไป คือ สระ ใ-ะ, สระ แ-ะ, สระ ใ-อะ, สระ ใ-อ, สระ โ-ะ และสระ ใ-อะ และสระประสม 6 เสียงที่ขาดหายไป คือ สระ ใ-ยะ, สระ ใ-ย, สระ ใ-อะ, สระ ใ-อ, สระ ัวะ และ สระ ัว

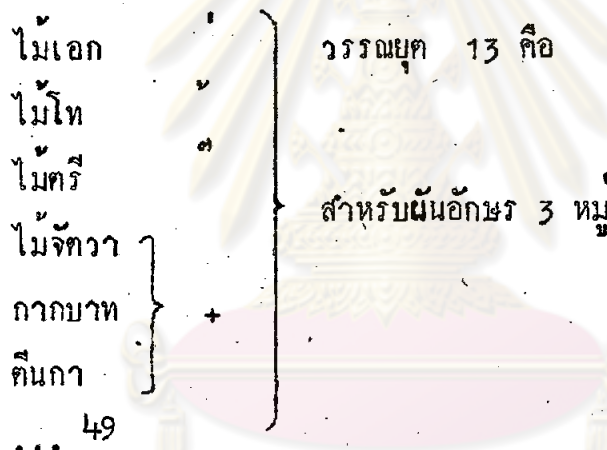
⁴⁸พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เรื่องเดิม, หน้า 69.

สรุปได้ว่า เสียงสระในคำภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร ทั้งที่เป็นสระ
เดี่ยวและสระประสมมีครบ 24 เสียง ถูกคองตามหลักสัทศาสตร์ทุกประการ

อาจนับได้ว่ามีส่วนบกพร่องที่ในการสอนเรื่องสระโดยตรงอันเป็นพื้นฐานสำคัญ
มิได้สอนเสียงสระทั้งหมดคในภาษาไทย มิได้แยกแยะให้เห็นว่าเสียงสระในภาษาไทยนั้น มี
ทั้งที่เป็นสระเดี่ยวและสระประสม แต่ในการสอนประสมสระกับพยัญชนะกลับมีเสียงสระครบ
ทุกเสียง จึงเห็นได้ว่าการสอนเรื่องสระในตอนต้นนั้นมิได้สัมพันธ์กับการประสมสระ พยัญชนะ
ในการแจกลูกอย่างสมบูรณ์

5.4.3 วรรณยุกต์

พระยาศรีสุนทรโวหารได้อธิบายเครื่องหมายวรรณยุกต์ร่วมกับเครื่องหมายอื่น ๆ
ไว้ว่า

จากข้อความข้างต้นนี้ ผู้แต่งมุ่งอธิบายรูปและหน้าที่ของวรรณยุกต์เป็นสำคัญ ซึ่งถ้า
พิจารณาตามหลักสัทศาสตร์แล้ว เสียงวรรณยุกต์ก็คือระดับเสียงสูงต่ำซึ่งมีอยู่ประจำแต่ละ
พยางค์⁵⁰ และเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยนั้นมีอยู่ 5 เสียง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท⁵¹ คือ

(1) วรรณยุกต์ระดับ คือพวกที่มีเสียงคงที่ทั้งพยางค์ มี 3 ระดับคือ

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

⁵⁰ กาญจนานาคสกุล เรื่องเดิม, หน้า 51

⁵¹ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

- (ก) ระดับสูง เช่นในคำว่า ม้า นิค รัก โจอ
- (ข) ระดับกลาง เช่นในคำว่า นา อาน วาง เรือ
- (ค) ระดับต่ำ เช่นในคำว่า ชา ปู่ หมาก ชาก
- (2) วรรณยุกต์เปลี่ยน คือพวกที่มีเสียงไม่คงที่ มี 2 ระดับคือ
- (ก) เปลี่ยนจากระดับสูงมาต่ำ เช่นในคำว่า มาก ไช้ คำ หน้า
- (ข) เปลี่ยนจากระดับต่ำไปสูง เช่นในคำว่า ทา ลี ขวาง จำ

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า คำอธิบายเรื่องวรรณยุกต์ในตำราภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร มีอธิบายรูปและคำใช้แทนชื่อเครื่องหมายวรรณยุกต์มากกว่าที่จะอธิบายเรื่องเสียงของวรรณยุกต์อย่างแท้จริง

5.4.4 ทัวสะกด

เมื่อได้พิจารณาเนื้อหาทัวสะกดในตำราภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหารแล้ว พบว่าเนื้อหาทัวสะกดมีเพียง 4 แม่เท่านั้น ได้แก่ แม่กน แม่กก แม่กค และ แม่กบ

ทัวสะกดในแม่กนมี 6 ทัว ได้แก่ทัว ฉ, ฃ, ฅ, ฌ, ฎ และ ฬ ในแม่กกมี 6 ทัว ได้แก่ทัว ก, ข, ช, ค, ฅ และ ฆ ในแม่กคมี 18 ทัว ได้แก่ทัว จ, ฉ, ฃ, ฅ, ฌ, ฉ, ฎ, ฐ, ท, ฃ, ก, ฅ, ฌ, ฑ, ฎ, ษ และ ฎ และในแม่กบมี 7 ทัว ได้แก่ทัว บ, ป, ผ, ฝ, พ, ฟ และ ภ

ตามหลักสัทศาสตร์ถือว่าเสียงพยัญชนะที่เป็นทัวสะกดได้ในภาษาไทยมีอยู่ด้วยกันรวมทั้งสิ้น 9 เสียง⁵² ดังนี้

- (1) เสียง ป / p /
- (2) เสียง ต / t /
- (3) เสียง ก / k /
- (4) เสียง ม / m /

⁵²ประสิทธิ์ กายกอลอน, การศึกษาภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์ (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2516), หน้า 69.

(5) เสียง ว / w /

(6) เสียง น / n /

(7) เสียง ง / ŋ /

(8) เสียง อ / ʔ /

(9) เสียง ย / j /

เมื่อนำเนื้อหาตัวสะกดจากคำภาษาไทยของพระยาศรีสุนทรโวหารดังกล่าวข้างต้น มาพิจารณาตามหลักสัทศาสตร์แล้ว ปรากฏว่า มีเสียงตัวสะกดเพียง 4 เสียงเท่านั้น คือ เสียง น / n /, เสียง ก / k /, เสียง ต / t / และ เสียง ป / p /

ทั้งนี้ เสียงตัวสะกดจึงขาดหายไปถึง 5 เสียง ได้แก่เสียง ม / m /, เสียง ว / w /, เสียง ง / ŋ /, เสียง อ / ʔ / และ เสียง ย / j /

เหตุที่เสียงตัวสะกดขาดหายไปถึง 5 เสียงนั้น คงมีสาเหตุที่ไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ ทั้งนี้ เพราะผู้แต่งโคลงลาวถึงตัวสะกดไว้ในการแจกลูกว่า

... และตัวสกนุั้นถ้าจะว่าย่อ ๆ ภาส่าเนียงไซ้ในภาษาไทย ก็
ให้กำหนดคำแต่ยอตั้งนก่อน คือ กน สกค น, กง สกค ง, กค
สกค ก, กค สกค ค, กข สกค ข, เกย สกค ย, ว, อ
เทามู ภาส่าสูกคในคำภาษาไทย ที่ตัวสกคมีทางออกไปนั้น เพื่อ
จะไซ้สกคให้ทองกับอักษรอื่น คือภาษามคช เป็นต้น...⁵³

ขอความข้างต้นนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า ผู้แต่งมีความรู้เรื่องตัวสะกดในภาษาไทย เป็นอย่างดี

การที่เสียงตัวสะกดขาดหายไปถึง 5 เสียงดังกล่าวนี้ อาจสันนิษฐานได้ว่า ผู้แต่ง คงเห็นว่าตัวสะกดเหล่านั้นคงจะไม่เป็นปัญหาแก่ผู้เรียนมากนัก เพราะตัวสะกดในแต่ละแม่ที่ขาดหายไปนั้นมีจำนวนน้อย และที่สำคัญที่สุดก็คือ ไม่มีพยัญชนะตัวอื่นที่จะออกเสียงแทนกันได้เลย

⁵³ พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) เรื่องเดิม, หน้า 24.

อย่างไรก็ดี ในเมื่อผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายที่จะสอนตัวสะกดโดยตรง แต่ปรากฏว่าเสียง
ตัวสะกดมีไม่ครบขาดหายไปถึง 5 เสียงเช่นนี้ ย่อมทำให้เนื้อหาไม่สมบูรณ์ และมีผลให้
ผู้เรียนได้รับความรู้ไม่กว้างขวางเท่าที่ควร

5.4.5 ตัวการ์ตูน

พระยาศรีสุนทรโวหารได้รวบรวมและเรียบเรียงคำที่ใช้เครื่องหมาย "ทัณฑฆาต"
ขึ้นเป็นตารางเล่มหนึ่ง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น "การ์ตูน" ต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 25 การ์ตูน
เริ่มด้วย "ก การ์ตูน" จนถึง "ห การ์ตูน"

ถ้าพิจารณาคำที่ใช้เครื่องหมาย "ทัณฑฆาต" ในด้านรูปคำแล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นไป
เพื่อรักษารูปศัพท์ของภาษาเดิม เช่น ภาษาบาลี สันสกฤต เป็นต้น ส่วนในด้านเสียงนั้นจะ
ไม่อ่านออกเสียงตัวที่ใช้เครื่องหมาย "ทัณฑฆาต" เพราะฉะนั้น คำเหล่านั้นจึงไม่มีความ
สัมพันธ์กับหลักสัทศาสตร์แต่อย่างใด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย